

غفاری، غلامرضا، ۱۳۴۴ =

جامعه‌شناسی تغییرات اجتماعی / غلامرضا غفاری، عادل ابراهیمی لویه، سب

تهران: آگرا؛ لویه، ۱۳۸۴

۲۸۸ ص.؛ جدول.

ISBN 964-93259-9-9 ۳۲۵۰۰ ریال

فهرست‌نویسی براساس اطلاعات فیبا.

کتابنامه: ص. ۲۷۱ - ۲۸۰ همچنین به صورت زیرنویس.

نماینده.

۱. تحولات اجتماعی. ۲. جامعه‌شناسی. ۳. رشد اقتصادی - جنبه‌های

اجتماعی. الف. ابراهیمی لویه، عادل، ب. عنوان.

۳۰۳/۴

ج ۲ / ۸۳۳۱ / ۷ / ۸۳۳۱

۲۷۷۲-۸۳م

کتابخانه ملی ایران

جامعه‌شناسی تغییرات اجتماعی

غلامرضا غفاری

(عضو هیأت علمی دانشگاه تهران)

عادل ابراهیمی لویه

ایران، تهران

۱۰ هزار و سیصد و هشتاد و چهار

نشر آگرا

با همکاری انتشارات لویه ①

جامعه شناسی
تغییرات اجتماعی
دکتر غلامرضا غفاری
عادل ابراهیمی لویه

چاپ اول ، ۱۳۸۱
آماده سازی و تولید دفتر نشر آگرا
طرح جلد : پیمان سلطانی
نمونه خوان : نیکو یوسفی
حروف نگار : مریم خسروی

۲۲۰۰ نسخه

لبنوگرافی پلک

چاپ دیگر

مرکز پخش نشر آگرا ۶۹۶۰۲۰۶
مرکز پخش درجه ۶۴۹۱۸۸۵ ، ۶۴۹۷۵۸۲

نشر آگرا ، عضو انجمن صنفی زنان ناشر

○

حقوق چاپ و نشر محفوظ است

○

این کتاب با همکاری

موسسه فرهنگی هنری سرنا به چاپ رسیده است

نشر آگرا

ایران ، تهران ، خیابان استاد نجات الهی ، کوچه احمد امانی ، پلاک ۲۲

ص. پ. ۸۱۷ - ۱۳۱۴۵ تلفن : ۸۹۰۵۴۴۴ ، ۶۹۶۰۲۰۶

Email : agra@ hot mail.com

فهرست

فصل اول: کلیات

مقدمه

جایگاه تغییر اجتماعی در جامعه‌شناسی

اهمیت جامعه‌شناسی تغییرات اجتماعی

تعریف تغییر اجتماعی

چرایی تعدد تعاریف تغییر اجتماعی

زمان‌مندی تغییر اجتماعی

ویژگی‌های تغییر اجتماعی

انواع تغییر اجتماعی

تغییر اجتماعی و تحول اجتماعی

تغییر اجتماعی و تغییر فرهنگی

فصل دوم: روش‌شناسی تغییر اجتماعی

مقدمه

روش‌شناسی علوم اجتماعی

فرده‌گرایی روش‌شناختی

جمع‌گرایی روش‌شناختی

روش‌شناسی ترکیبی

روش‌های مطالعه تغییرات اجتماعی

روش تاریخی

روش تطبیقی

فصل سوم: تطور تاریخی جوامع انسانی

مقدمه

جوامع و تطور تاریخی آن‌ها

جوامع شکار و گردآوری خوراک

جوامع شبنانی

۵۲	جوامع بوستانکار
۵۶	جوامع کشاورزی
۶۲	جوامع صنعتی
۶۵	جوامع فراصنعتی

فصل چهارم: تغییر اجتماعی در اندیشه کلاسیک‌های جامعه‌شناسی

۶۹	مقدمه
۶۹	اگوست کنت
۷۰	کارل مارکس
۷۳	ماکس وبر
۷۶	امیل دورکیم
۸۰	هربرت اسپنسر
۸۴	مفروضات و نقدهای محوری
۸۷	

فصل پنجم: رویکرد ساختی - کارکردی و تغییر اجتماعی

۹۱	مقدمه
۹۱	رویکرد ساختی - کارکردی
۹۱	تالکوت پارسونز
۹۶	رابرت مرتون
۱۰۱	نیل جی. اسملسر
۱۰۳	ساموئل ایزنشتاد
۱۰۵	چالمرز جانسون
۱۰۸	

فصل ششم: رویکرد تضاد و تغییر اجتماعی

۱۱۱	مقدمه
۱۱۱	رویکرد تضاد
۱۱۱	لیویس کوزر
۱۱۳	رالف دارندورف
۱۱۵	مارکسیست‌های جدید
۱۱۹	دیدگاه وابستگی
۱۲۱	دیدگاه نظام جهانی
۱۲۵	

فصل هفتم: عاملیت و تغییر اجتماعی

۱۲۹	مقدمه
۱۲۹	

۱۲۹	عاملیت انسانی
۱۳۵	عاملیت زنان
۱۳۷	عاملیت نخبگان
۱۴۵	عاملیت جوانان
۱۴۸	جنبش‌های اجتماعی
۱۵۱	ابعاد نظری جنبش‌های اجتماعی
۱۵۵	طبقه‌بندی جنبش‌های اجتماعی
۱۵۹	سازوکار تغییردهندگی جنبش‌های اجتماعی

فصل هشتم: ساختار و تغییر اجتماعی

۱۶۱	مقدمه
۱۶۱	ساختار اجتماعی
۱۶۱	دولت و تغییر اجتماعی
۱۶۶	تعریف ایدئولوژی
۱۷۲	رویکردهای نظری و طبقه‌بندی ایدئولوژی
۱۷۴	کارکردهای ایدئولوژی
۱۷۷	جامعه ایدئولوژیک و تغییر اجتماعی
۱۷۸	ایده پایان عصر ایدئولوژی
۱۷۸	تکنولوژی و تغییر اجتماعی
۱۷۹	فشارهای ساختاری و تغییر اجتماعی
۱۸۶	

فصل نهم: الگوها و راهبردهای تغییر اجتماعی

۱۸۹	مقدمه
۱۸۹	الگوهای تغییر
۱۸۹	تکامل
۱۹۰	اشاعه
۱۹۱	فرهنگ‌پذیری
۱۹۱	شهری شدن
۱۹۲	صنعتی شدن
۱۹۷	راهبردهای تغییر اجتماعی
۲۰۶	

فصل دهم: سنت، نوسازی و تجدید

۲۱۳	مقدمه
۲۱۳	سنت
۲۱۳	

۲۱۵	کارکردهای سنت
۲۱۶	سنت و تغییر اجتماعی
۲۱۹	رابطه سنت و تجدد
۲۲۲	تجدد
۲۲۵	قدمت و خاستگاه تجدد
۲۲۵	ماهیت و ویژگی‌های تجدد
۲۳۱	نوسازی، نوگرایی و تجدد
۲۳۵	فصل یازدهم: هزینه‌های تغییر اجتماعی
۲۳۵	مقدمه
۲۳۵	هزینه‌های تغییر
۲۳۶	انواع هزینه‌ها
۲۳۶	هزینه‌های اجتماعی
۲۳۹	هزینه‌های اجتماعی - روانی
۲۴۱	هزینه‌های اقتصادی
۲۴۲	هزینه‌های سیاسی
۲۴۵	هزینه‌های فرهنگی
۲۴۶	هزینه‌های آموزشی
۲۴۷	هزینه‌های زیست محیطی
۲۴۹	فصل دوازدهم: جهانی شدن
۲۴۹	مقدمه
۲۴۹	اهمیت فرایند جهانی شدن
۲۵۱	قدمت و خاستگاه جهانی شدن
۲۵۳	ویژگی‌ها و تأثیرگذاری فرایند جهانی شدن
۲۵۵	تعریف جهانی شدن
۲۵۷	ابعاد نظری جهانی شدن
۲۶۷	جهانی شدن و غربی شدن
۲۷۱	نمایه
۲۷۹	کتاب‌نامه
۲۷۹	منابع فارسی
۲۸۶	منابع لاتین

■ مقدمه ■

تلاش برای فهم تغییر و پویایی نظام‌های اجتماعی همواره مطلوب نظر جامعه‌شناسان بوده، به گونه‌ای که مباحث مربوط به تغییرات اجتماعی پیوسته در کانون توجه آن‌ها قرار گرفته است. آن‌ها بر این باورند که تغییر موجب پایداری جامعه می‌گردد. استدلال آن‌ها بر این است که در اثر تغییر اجتماعی ارزش‌ها، هنجارها، افکار، نهادها و سازمان‌های جدیدی شکل می‌گیرند که به ساختار اجتماعی قوام می‌بخشند، از این‌رو تغییرات را برای پویایی و ثبات جامعه ضروری می‌دانند. در نتیجه چنین رویکردی است که تغییر اجتماعی تبدیل به یکی از کلیدی‌ترین و اساسی‌ترین مسائل جامعه‌شناسی می‌شود، تا جایی که جامعه‌شناسی را علم مطالعه تغییر و نظم اجتماعی می‌دانند. براینکه این توجه را می‌توان هم در ادبیات نظری و تجربی گسترده‌ای که در این زمینه تولید شده و هم در شکل‌گیری شاخه تخصصی تغییرات اجتماعی که در نظام درسی و پژوهشی جامعه‌شناسی در مراکز آموزش عالی جهان جایگاه ویژه‌ای را به خود اختصاص داده است، دید.

کتاب حاضر در قالب دوازده فصل تنظیم گردیده است. فصل اول به مباحث کلی مربوط به تغییر اجتماعی اختصاص دارد که در آن تلاش شده تا جایگاه، اهمیت و فضای مفهومی تغییر اجتماعی روشن شود. در فصل دوم، روش‌شناسی مربوط به تغییر اجتماعی از حیث فردگرایی روش‌شناختی، جمع‌گرایی روش‌شناختی، روش ترکیبی و در نهایت روش‌های مطالعه تغییر اجتماعی مورد بحث قرار گرفته است. در فصل سوم، تحت عنوان تطور تاریخی جوامع، تلاش شده تا تصویری از تغییرات عمده‌ای که جوامع انسانی در گذار تاریخی خود از مرحله شکار و گردآوری خوراک تا جامعه فراصنعتی تجربه نموده‌اند ارائه شود. فصل‌های چهارم تا ششم به ابعاد نظری تغییر اجتماعی

اختصاص دارند که ابتدا اندیشه کلاسیک‌های جامعه‌شناسی در مورد تغییر اجتماعی مورد بررسی قرار گرفته، سپس در قالب دو رویکرد ساختی - کارکردی و تضاد به بیان ابعاد نظری موضوع پرداخته شده است. در فصل هفتم نقش عاملیت و کارگزاری انسانی در قالب توجه به نقش زنان، جوانان، نخبگان و جنبش‌های اجتماعی در فرآیند تغییر اجتماعی پرداخته شده است. در فصل هشتم نقش ساختار اجتماعی در تغییر اجتماعی با تأکید بر دولت، فشارهای ساختاری، ایدئولوژی و تکنولوژی مورد توجه قرار گرفته است. در فصل نهم کتاب، الگوهای تغییر چون تکامل، اشاعه، فرهنگ‌پذیری، شهری شدن و صنعتی شدن مورد بحث قرار گرفته و در نهایت در این فصل به طرح راهبردهای تغییر پرداخته شده است. فصل دهم پس از بیان فضای مفهومی سنت، نوسازی و تجدد، چگونگی پیوند آن‌ها و ارتباط‌شان با تغییر اجتماعی مورد بحث قرار گرفته است. فصل یازدهم به هزینه‌های اجتماعی، روانی، اقتصادی، سیاسی، فرهنگی و آموزشی تغییر اجتماعی اختصاص دارد و در فصل پایانی کتاب فرآیند جهانی شدن و ابعاد مربوط به آن بررسی گردیده است.

تألیف این کتاب مبتنی بر تجربه تدریس درس تغییرات اجتماعی در مقطع کارشناسی رشته علوم اجتماعی است. امید است کتاب حاضر به دانشجویان و همه‌ی کسانی که به این مباحث علاقه‌مندند کمک کند تا درک و فهم بهتری از دامنه، مسائل و مباحث تغییر اجتماعی به دست آورند. اگرچه کتاب برای دوره‌های کارشناسی تألیف گردیده است اما انتظار می‌رود که بتواند در طیف وسیع‌تری مورد استفاده قرار گیرد.

امید است صاحب نظران با راهنمایی‌های ارزنده خود مؤلف را بهره‌مند سازند و وظیفه خود می‌دانم جهت رفع کاستی‌های این اثر تذکرات و پیشنهادات اساتید و خوانندگان محترم را به دیده منت پذیرا باشم.

از ویراستار محترم سرکار خانم اعظم محمدی که بادقت و حوصله لغزش‌های موجود در متن را پیراسته‌اند صمیمانه سپاسگزاری می‌شود. همچنین از مدیر و دست‌اندرکاران محترم نشر آگرا و نشر لویه که عهده‌دار مسئولیت انتشار این کتاب شدند کمال تشکر را دارم.

غلامرضا غفاری

تیرماه ۱۳۸۳